

ר' עובדיה מברטנורא הגיע לחצר החיצונה. הסמוכה למבוא העיר שהוא מקום המשתמר: שוטחן בחמה. ליבשן: אבל לא כנגד העם. שיחשדוהו שכבסן. ומשנה זו דחווה היא, שהלכה בידינו כל דבר שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור, הילכך אסור לשטחן אפילו שלא כנגד העם: ה ונסתפג. וקנח: אפילו בעשר אלונטיות. סדינים שמקנחים בהן, ונסתפג בהן זה אחר זה אע"ג דלא נפיש מיא בכל חד וחד אפ"ה לא יביאם בידו לתוך ביתו, אפילו ע"י עירוב, שאין כאן איסור הוצאה, אלא גזרה שמא ישכח ויסחטם בבואו: אבל עשרה בני אדם. הואיל ומרובין הם מדכרי אהרדי. ואפילו חדא אלונטית לעשרה בני אדם דהשתא נפיש בה מיא אפילו הכי מביאין אותה בידם ולא גזרינן שמא יסחטוה, הואיל ומרובים הן: פניהם ידיהם ורגליהם. אורחא דמלתא נקט וה"ה לכל גופן. ואין הלכה כמשנה זו אלא אפילו אחד מביא בידו

יבוא לידי סחיטה. הגיע לחצר החיצונה הראשונה בכניסה לעיר - שוטחן בחמה להתייבש, אבל לא ישתחם לצד רשות הרבים כנגד העם שלא יחשדוהו שכיבס בשבת²¹¹:

דברים שנוהגים במרחץ

משנה ה

הרוחץ²¹² בשבת בְּמֵי מְעָרָה מחוממים, או וּבְמֵי טְבִירָא - חמי טבירא וְנִסְתַּפֵּג - נתנגב אֶפְלוּ בְּעֶשֶׂר אֱלוֹנְטִיאוֹת - מגבות, שבאחרונות כמעט ואין מים - לא יביאם בידו לביתו, גזרה שמא יבוא לסחטן.

אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונטית אחת, פניהם ידיהם ורגליהם. והוא הדין כל גופם, ומביאין אותה בידן חזרה לביתם, ואף על פי שהיא רטובה, אין חשש שיבואו לסחוט, שמתוך שהם רבים מזכירים זה לזה:

משנה ו

סכין שמן על הגוף בשבת וממשמשין בבני מעים - כעין מסז' בבטן²¹³, אבל לא מתעמלין - שמתייגע עד שמזיע, ואסור לייגע עצמו כדי להזיע בשבת, משום רפואה, ולא מתגרדין במברשת, מפני

אלונטית שנסתפג בה ולא חיישינן שמא יסחוט: ו סכין. שמן בשבת: וממשמשין. ביד על כל הגוף להנאה: אבל לא מתעמלין. לשפשף בכח: ולא מתגרדין. במגרדת, ודומה לו (איוב ב) ויקח

ביאורים והרחבות

211. גרסינן בגמרא (קמז, ב): אמר רב יהודה אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין, אפילו בחדרי חדרים אסור. ומקשים: תנן שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם (הרי שמשנתנו בניגוד לכלל של רב)? ומתריצים: תנאי היא, דתניא: שוטחן בחמה, אבל לא כנגד העם, רבי אלעזר ורבי שמעון אוסרין (ודברי רב הם ע"פ רבי אלעזר ורבי שמעון).

212. בגמרא (קמז, א) מדייקים מהמילה "הרוחץ" - משמע דיעבד, אבל לכתחילה לא, מכלל דלהשתטף כל גופו (לשטוף גופו שלא כדרך רחיצה), אפילו לכתחילה שפיר דמי, מני? רבי שמעון היא, דתניא: לא ישתטף אדם בין בחמין בין בצונן דברי רבי מאיר, רבי שמעון מתיר, רבי יהודה אומר: בחמין אסור, בצונן מותר.

213. גרסינן בגמרא (קמז, ב) תנו רבנן: סכין וממשמשין בבני מעיים בשבת, ובלבד שלא יעשה

ר' עובדיה מברטנורא

לו חרש להתגרד בו, משום דהוי כעובדא דחול: אין יורדין לפולימא. בקעה מלאה מים ותחתיה טיט כמו דבק, ויש בה מקומות שיטבע הרוחץ שם באותו טיט וידבק בו ואינו יכול לעלות עד שיתקבצו בני אדם ויעלוהו בקושי גדול ובדוחק. פ"א בקעה שטיט שלה מחליק והרוחץ שם נופל ובגדיו נשורים במים ואתי לידי סחיטה: אפיקטויזין. להקיא. ופירושו אפיק טוי זיין, כלומר להוציא המזון ממקום בשולו שהיא האצטומכה. אפיק, מוציא. טוי, מתבשל. צלי אש מתרגמין טוי נור. זיין, מזון. ודוקא לשתות משקה שמביאו להקיא הוא שאסור בשבת אבל להכניס אצבעו לתוך פיו כדי להקיא מותר. והיכא דאית ליה צערא ואם יקיא יתרפא מותר אפילו ע"י משקה: ואין מעצבין את הקטן. לתקנו ולישב עצמותיו וחוליות שדרתו משום דמיחזי כבונה. ולא אמרן אלא לאחר זמן אבל ביום לידה שרי. מעצבין, לשון ידיך עצבוני ויעשוני (שם י'): ואין מחזירין את השבר. עצם שנשבר, ואין הלכה כמשנה זו, אלא הלכה מחזירין את השבר בשבת: שנפרקה ידו. שיצא העצם מן הפרק שלו: לא יתרפא. לשון

שהוא כמעשה של חול.

אין יורדין לקורדימה - שם נהר שבקרקעיתו טיט מחליק, והיורד לשם עלול להחליק ולהרטיב בגדיו ויבוא לידי סחיטה.

ואין עושין כלומר, אסור לשתות **אפיקטויזין** - סם המביא לידי הקאה, משום שדומה לרפואה.

ואין מעצבין - מתקנים ומיישרים את הקטן ליישר עצמותיו, משום שנראה כבונה. וביום הלידה מותר.

ואין מחזירין את השבר - עצם שנשברה.

מי שנפרקה ידו או ורגלו, הואיל ואין בזה סכנה **לא יתרפא** - ישפף אותם בצונן - במים צוננים, שנראה לכל שהוא עושה לרפואה, אבל רוחץ הוא את ידיו ורגליו בצוננים **בדרפא**, ואם נתרפא - נתרפא שכל שאינו נראה שעושה לרפואה, מותר:

פרק עשרים ושלושה

איסור דיבור חול בשבת

משנה א

שואל אדם מחברו בדי יין וכדי שמן בשבת, **ובלבד שלא יאמר לו: הלויני**, שהלוואה היא לזמן מרובה, וחוששים שמה יבוא לרשום ההלוואה **בפנקסו**, אלא יאמר: השאילני, ושאלה היא לזמן מועט.

וכן מותרת האשה לשאול מחברתה פפרות לחם, ובלבד שלא תבקש בלשון הלוואה²¹⁴.

ביצים טרופות בקערה, שמשתטף [בצונן] על מקום השבר, דמיחזי דלרפואה קעביד: **כג א שואל**. ובלבד שלא יאמר הלויני. דהלוואה לזמן מרובה משמע וקיי"ל סתם הלוואה

ביאורים והרחבות

כדרך שהוא עושה בחול. היכי עביד (שלא כדרך חול)? רבי חמא בר חנינא אמר: סך ואחר כך ממשמש, רבי יוחנן אמר: סך וממשמש בבת אחת.

214. בגמרא (קמח, ב) למדין שמשנתנו המתירה לאשה לשאול ככרות לחם מחברתה מדברת בתנאי שהלחם קצוב במחיר, ולכן אין חשש לרבית.